

سالروز قتل امیرکبیر الگوی زمامداری مردمی

۴ بهمن ۱۴۰۰ ساعت ۱۳:۲۷

بیستم دی سال ۱۲۳۰ هجری خورشیدی سالروز شهادت امیرکبیر صدراعظم مقتدر و سیاستمدار بزرگ ایران زمین است. پیش درچنین روزی میرزا تقی خان فرهانی ملقب به امیرکبیر در حالی که تنها چهل و چهار بهار را تجربه کرده بود، به دستور ناصرالدین شاه توسط علی خان فراش در حمام فین کاشان به شهادت رسید.

بیستم دی سال ۱۲۳۰ هجری خورشیدی سالروز شهادت امیرکبیر صدراعظم مقتدر و سیاستمدار بزرگ ایران زمین است. پیش درچنین روزی میرزا تقی خان فرهانی ملقب به امیرکبیر در حالی که تنها چهل و چهار بهار را تجربه کرده بود، به دستور ناصرالدین شاه توسط علی خان فراش در حمام فین کاشان به شهادت رسید.

امیرکبیر بزرگمردی که در دوره ی کوتاه مدت صدراعظمی خویش به مبارزه با استعمار و استثمار پرداخت و با اقدام های اصلاح گرایانه در راه اعتلای استقلال، علم آموزی و سیاست ایران تلاش و ابتکارات بزرگی را به نام خود به ثبت رساند. این اقدام ها از او نام نیکی در تاریخ ایران به یادگار گذاشت که اکنون باگذشت بیش از یکصد و شصت و سه سال همچنان الگوی زمامداری و مسئولیت شناسی در نزد دولتمردان بشمار می رود.

با آنکه دوران صدراعظمی امیر کبیر تنها ۳۹ ماه دوام داشت. اما او توانست در همین مدت کوتاه سنگ بنای دولتمداری را برجای بگذارد که در تمام دوران سلطنت قاجار پیش و پس از او سابقه نداشت. بطوریکه او یک تنه تمامی امور دیوانی و نظامی را عهده دار بود.

علاوه بر این امیرکبیر بخاطر فساد ناپذیری اش دولتهای استعماری روس و انگلیس را برآن داشت تا به کمک میرزا آقاخان نوری ، مهد علیا مادر ناصرالدین شاه ، اعتمادالدوله ، امیرکبیر را به اتهام آنکه می خواهد حکومت ناصرالدین شاه را سرنگون کرده و خود زمام امور را در دست بگیرد ، از صدراعظمی عزل کردند.

میرزا محمدتقی خان امیرکبیر که در ۱۱۸۶ هجری خورشیدی در روستای هزاوه فراهان اراک دیده به جهان گشود و در خانواده ای اصیل رشد و پرورش یافت. با اقدام های اصلاحی خود در دوره صدراعظمی توانست ایران مدرن را با ایجاد مرکز علم آموزی به سبک مدرن آن روز تحت عنوان دارالفنون درواقع اولین مدرسه عالی به سبک جدید را در ایران بنیان بگذارد . وی با استخدام

معلمان و استادان برجسته ی ایرانی و خارجی توانست مسیر رشد و پیشرفت علمی را در کشور فراهم سازد.

پدر او در دستگاه میرزا ابوالقاسم قائم مقام صدراعظم و سیاستمدار ایران، مقام آشپزی را بر عهده داشت. به همین دلیل او در دوره ی کودکی به همراه پدر راهی دربار قاجار شد و توانست با راه یافتن در کلاس درس فرزندان قائم مقام، هوش سرشار خود را به همگان نشان دهد و به رشد و پیشرفت لازم دست یابد.

وی در اوان نوجوانی وارد خدمات دولتی شد و نخستین مسوولیت خود را با نویسندگی در دستگاه قائم مقام و محمدخان زنگنه امیرنظام فرمانده کل قشون آذربایجان آغاز کرد.

پس از مدتی او به دلیل استعداد فراوانی که در سیاست از خود نشان داد، مقام مستوفی نظام را در لشکر آذربایجان به دست آورد و به دلیل زیرکی و تدابیر خاصی که در اجرای مقام های دولتی داشت، وزیر نظامی فرمانده ی کل قوا شد و به همراه ناصرالدین میرزا که در آن زمان ولیعهد بود، به روسیه رفت و پس از آن در ارمنستان با نیکلای اول دیدار کرد.

امیرکبیر نخستین تجربه ی سیاسی خود را در کنار خسرو میرزا فرزند نایب السلطنه داشت. او به همراه گروهی رهسپار روسیه تزاری شد تا درباره ی قتل گریبایدوف وزیر مختار این کشور در تهران گزارش ارایه دهد.

این سیاستمدار بزرگ به ماموریت های سیاسی فراوانی فرستاده شد و با بر عهده گرفتن ریاست هیات ایرانی در کمیسیون صلح ارزنة الروم، توانست پس از چهار سال اقامت در عثمانی، قرارداد صلح مناسبی با آنان امضا کند و این گونه مورد تشویق محمدشاه قاجار قرار گیرد.

پس از درگذشت محمدشاه قاجار و به سلطنت رسیدن ناصرالدین شاه، محمدتقی خان با سیاست های مدبرانه ی خویش در اجرای خدمات دولتی، به عنوان صدارت و امیر نظامی انتخاب شد و لقب های امیرکبیر و اتابک اعظم را از شاه قاجار دریافت کرد که این امر حسادت بسیاری از نزدیکان دربار همچون میرزا آقاخان نوری را به شدت برانگیخت.

امیرکبیر در دوره یی می زیست که کشور سخت گرفتار هرج و مرج شده بود، بنابراین او با مشاهده ی چنین شرایطی، اصلاحات کلی را برای نظم بخشیدن به سیاست و دیگر امور مملکت آغاز کرد.

وی فردی راست گفتار و درست کردار بود، او پیگیری امور کشور را بر هر کاری ترجیح می داد و گام های موثری را برای توسعه و آبادانی کشور برداشت. از جمله اقدام های امیرکبیر در زمان صدارتش می توان از ایجاد نظم در جامعه، برانداختن رسم دریافت رشوه و سروسامان دادن به خزانه ی خالی مملکت نام برد.

میرزا محمدتقی خان در کنار این اقدام های مهم، به قطع حقوق بسیاری از درباریان و وابستگان آنها پرداخت، چنانکه برای ناصرالدین شاه نیز پول مشخصی تعیین کرد. از دیگر کارهای مهم امیرکبیر، ایجاد اداره ی آگاهی بود، او با تشکیل این اداره و استخدام مامورهای گوناگون از شرایط زندگی مردم آگاهی یافت. وی برای گسترش عدالت، محاکم شرع را به علمای صالح سپرد، رسم شکنجه را برانداخت و با نوآوری در عرصه سیاست، کوشید، مردم را با علوم نوین آشنا کند.

از اقدام های مهم این صدراعظم سیاستمدارمی توان اجباری ساختن مایه کوبی آبله و ایجاد بسته های پستی چاپارخانه ای را برای ارسال به نواحی گوناگون، ساخت میدان توپخانه و عمارت آن، میدان سبزه میدان تهران و ساخت ۲۰۰ خانه در بیرون شهر برای مردم یاد کرد.

از دیگر اقدام های بسیار تاثیرگذار او انتشار روزنامه وقایع اتفاقیه، برپایی کارخانه های پارچه بافی، شکر ریزی، چینی و بلورسازی، کاغذ سازی، چدن ریزی و فلزی از دیگر کارهای مثبت صدر اعظم مقتدر ایران بود.

از اقدام های مهم امیر کبیر در عرصه روابط خارجی می توان مبارزه با نفوذ بیگانگان دانست، وی از برقراری قراردادهایی که برخلاف منافع کشور بود، جلوگیری کرد که این امر مخالفت بسیاری از منفعت طلبان را به همراه داشت و زمینه ساز برکناری وی از صدارت شد. در این میان کشورهای روسیه و انگلیس که منافع خویش را در خطر می دیدند برای از میان بردن امیرکبیر، توطئه های خویش را آغاز کردند و از مهره های دست نشانده ی خود چون میرزا آقاخان نوری و مهد علیا مادر ناصرالدین شاه قاجار بهره بردند.

در نهایت میرزا آقاخان نوری عامل انگلیس در دربار، نخستین گام خویش را در زمینه ی تعطیلی مدرسه ی دارالفنون برداشت که البته این امر با مخالفت ناصرالدین شاه رو به رو شد اما دیری نپایید که دسیسه های وی و دیگر دشمنان امیرکبیر شرایط برکناری او را مهیا ساخت و سرانجام میرزا محمدتقی خان از صدارت و دیگر مشاغل دولتی برکنار و به کاشان تبعید شد، اما دشمنان وی که وجود او را درکشورمانعی برای رسیدن به هدف های خویش می دیدند، با اجرای نقشه ی قتل این صدراعظم مدبر، سرانجام امیرکبیر را در بیستم دی ۱۲۳۰ هجری خورشیدی به شهادت رساندند. اگرچه او این دنیای فانی را ترک گفت اما اصلاحات و اقدام هایی که به ثمر رساند اکنون نیز در خاطر مردمان ایران زمین جاودان و ماندگار است.

پیکر او را با احترام با حضور اعیان کاشان به پشت مشهد کاشان حمل کردند و در جوار قبر حاجی سید محمد تقی مدفون ساختند. بعد از شهادت امیرکبیر همسر او عزةالدوله به تهران برگشت از ناصرالدین شاه اجازه گرفت که پیکر شوهر خود را به کربلا بفرستند. این اجازه تحصیل شد و جسد امیرکبیررا بعد از چند ماه که از قتل او گذشته بود به کربلا فرستادند. آرامگاه امیر هنوز هم در کربلا باقیست.

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/29246/مردمی-زمامداری-الگوپ-لامیر کبیر-قت-سالروز/29246>